

УДК 657.6:339.6

PARAMETERS OF INTERNAL AUDIT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES

ПАРАМЕТРИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Fesenko V.V. / Фесенко В.В.

Doctor of Economics, Associate professor / д.е.н., доц.

ORCID: 0000-0002-0317-0895

University of Customs and Finance, Dnipro, Vernadskogo, 2, 49000;

Університет митної справи та фінансів, Дніпро, Вернадського, 2, 49000

Анотація. В роботі розглядаються параметри внутрішнього аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємств, які дають змогу проводити оцінку надійності пов'язаного підприємства як компонента групи міжнародних компаній. Це дає змогу здійснювати внутрішньо-корпоративний аудит зовнішньоекономічної діяльності пов'язаних підприємств відповідно до виокремлених видів ризиків: рівень контролю власника; валютний ризик; система обліку, звітності, внутрішнього контролю та кваліфікації облікового персоналу; дотримання митних стандартів надійності та безпеки; рівень транспарентності звітності; відповідність діяльності міжнародним стандартам якості й екологічної безпеки; рівень соціальної відповідальності в пов'язаному підприємстві.

Ключові слова: внутрішній аудит, пов'язані сторони, внутрішній аналіз, група компаній, внутрішньо-корпоративний контроль.

Abstract. The paper considers the parameters of internal audit of foreign economic activity of enterprises, which allow to assess the reliability of the related enterprise as a component of a group of international companies. It enables to perform an intracorporate audit of foreign economic activities of related enterprises in compliance with the identified types of risks as follows: a level of control of an owner; a currency risk; a system of accounting, reporting, internal control and qualification of accounting personnel; a compliance with Customs standards of reliability and safety; a transparency level of reporting; a compliance with the international standards of quality and environmental safety; a level of social responsibility in a related enterprise.

Key words: internal audit, related parties, internal analysis, group of companies, internal corporate control.

Вступ. Розвиток міжнародного бізнесу та зростання ринку капіталу актуалізують дослідження у сфері оцінки надійності даних звітності та прозорості діяльності міжнародних груп компаній та пов'язаних підприємств, оскільки питання довіри до даних про підприємство стає ключовим при ухваленні економічних рішень основних інвесторів та кінцевих бенефіціарів. Підвищення довіри до даних підприємства, як відомо, забезпечується шляхом

проведення незалежного аудиту фінансової звітності підприємства, але для забезпечення цілей збереження капіталу власників актуальним завданням стає розробка методів внутрішнього аудиту операцій між пов'язаними сторонами як такими, які мають можливість і зацікавленість у проведенні операцій на несправедливих умовах з метою отримання нелегальної вигоди.

Основний текст. Розглядаючи зовнішньоекономічні операції між пов'язаними підприємствами однієї групи як систему, властивості якої можна виміряти крізь призму параметрів, що її характеризують, запропоновано визначати ступінь надійності пов'язаного підприємства на основі параметричного аналізу його якісних характеристик, що дозволить отримати кількісну інтегральну оцінку надійності пов'язаного підприємства, з яким здійснюються зовнішньоекономічні операції. Оцінювання надійності пов'язаного підприємства з боку керівників групи компаній має забезпечити встановлення відповідності діяльності пов'язаного підприємства і взаємовідносин з ним загальнокорпоративним цілям: досягнення та підвищення ефективності зовнішньоекономічних операцій, нарощування потужностей групи загалом, безпека операцій і зміцнення репутації групи.

З урахуванням кожної цілі розроблено перелік параметрів за двома аспектами оцінювання: фінансовим і нефінансовим. Фінансові параметри дозволяють оцінити ефект від пов'язаності з підприємством через показники загального фінансового результату, ефективності фінансових інвестицій, вартості активів і чистих активів, вартості фінансових інвестицій. Нефінансові параметри внутрішнього аудиту зовнішньоекономічної діяльності забезпечують оцінювання рівня безпеки операцій та ризику пов'язаності з таким підприємством. Оцінювання надійності пов'язаного підприємства у системі внутрішнього аудиту групи слід проводити за визначеними нефінансовими параметрами:

- 1) рівень контролю власника капіталу (частка участі у капіталі визначає ступінь контролю за діяльністю та можливість впливу на операції й управлінські рішення);

2) валютний ризик (ризик втрат від курсових різниць через нестабільність курсу валюти, в якій здійснюються операції з пов'язаним підприємством);

3) система обліку, звітності, внутрішнього контролю та кваліфікації облікового персоналу (надійність системи бухгалтерського обліку на пов'язаному підприємстві, надійність облікових даних, ефективність системи внутрішнього контролю підприємства, що визначається можливістю запобігати і виявляти облікові помилки; надійність комп'ютерних систем, захист інформації та звітності; відповідність системи обліку, оподаткування та звітності законодавчо- нормативним вимогам країни діяльності);

4) дотримання митних стандартів надійності та безпеки (надійність і безпека міжнародної логістики, відповідність діяльності законодавчим вимогам у сфері митної справи, спрощені процедури митного оформлення);

5) рівень транспарентності звітності (ступінь відкритості, повноти і своєчасності розкриття інформації у фінансовій та нефінансовій звітності).

6) відповідність діяльності міжнародним стандартам якості та екологічної безпеки (рівень застосування міжнародних стандартів якості (ISO) та екологічного менеджменту, відповідність міжнародним угодам у сфері екології й захисту зовнішнього середовища).

7) рівень соціальної відповідальності (визначає ступінь запровадження на підприємстві принципів соціальної відповідальності, які можуть забезпечити економічні переваги).

Для кожного нефінансового параметра оцінки надійності пов'язаного підприємства розроблено перелік якісних характеристик, оцінювання яких дасть змогу визначати статус надійності пов'язаного підприємства в межах корпоративного контролю та внутрішнього аудиту. За результатами оцінювання підприємству-компоненту групи присвоюється статус надійності, який може визначати політику контролю за зовнішньоекономічними операціями із таким пов'язаним підприємством з боку головної компанії.

Висновки. Запропоновані параметри внутрішнього аудиту зовнішньоекономічної діяльності підприємств можуть стати основою для

розробки системи внутрішньо-корпоративного аналізу надійності пов'язаного підприємства з метою запобігання опортуністичної поведінки топ-менеджерів взаємопов'язаних підприємств. Така система базується на визначенні статусу його надійності як компонента групи міжнародних компаній за нефінансовими параметрами діяльності підприємства, що дозволяє внутрішньому аудитору визначитись із відповідністю діяльності пов'язаного підприємства і взаємовідносин з ним загальнокорпоративним цілям групи (досягнення і підвищення ефективності зовнішньоекономічних операцій, зростання потужностей групи загалом, безпека операцій та зміцнення репутації групи).

Стаття отримана: 25.08.2020 г.

© Фесенко В.В.